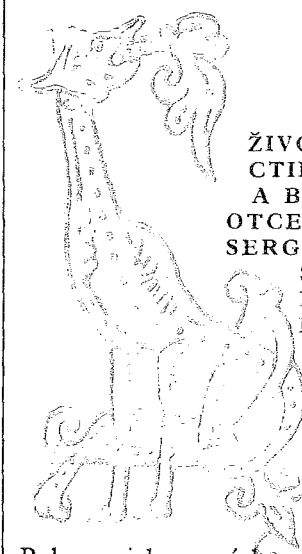

autorem životopisů ruských světců Pachomijem Logothetem zvaným též Srb (Pachomij Logofet nebo Serb), v průběhu téhož a dalšího století vzniká pak několik redakcí. Náš výbor z životopisu Sergijova je přeložen z textu opírajícího se o vydání archimandry Leonida.¹

1/ „Žitije prepodobnogo i bogonosnogo otca našeho Sergija-čudotvorca i pochvalnoje jemu slovo, napisannyje učenikom jeho Epifanijem Premudrym v XV veke“ (Pamjatniki drevnej literatury i iskusstva, sv. 58, Sankt-Peterburg 1885). In: Pamjatniki literatury drevnej Rusi XIV-seredina XV veka, sestavili a zredigovali L. A. Dmitrijev a D. S. Lichačev, Moskva 1981; další vydání pořídil N. S. Tichonravov, Drevnija žitija prepodobnago Sergija Radonežskago, T. I, II, Moskva 1892 (reeditoval L. Müller, Die Legenden des hl. Sergij von Radonež, in: Slavische Propyläen Bd. 17, Mnichov 1967)

**ŽIVOT
CTIHODNÉHO
A BOHONOSNÉHO
OTCE NAŠEHO, IGUMENA
SERGIJE DIVOTVŮRCE,
SEPSANÝ
PŘEMOUDRÝM
EPIFANIJEM**

[...] Děkujeme Bohu za jeho přemnohou dobrotu, která se projevila na nás, jak pravil apoštol: „Díky Bohu za jeho nevýslovný dar!“ (2 K 9, 15) Zvláště pak nyní máme děkovat Bohu za to, že nám daroval tak svatého starce, miním ctihodného pána Sergije, a to v naší ruské zemi, na půlnoční straně, v naše dny, v posledních časech a letech. Jeho rakev je u nás a před námi, a kdykoli se k němu s vírou utíkáme, dostává se našim duším veliké útěchy a získáváme hojný užitek. Vskutku tedy nám byl od Boha dán veliký dar.

Divím se však tomu, jak prošlo tolik let a jeho Život dosud není sepsán. Velice se mi zželelo, že již minulo dvacet šest let od té doby, co odešel na onen svět tak svatý, přepodivný a předobří starce, a nikdo se neodvážil o něm napsat, ani vzdálený, ani blízký, ani velký, ani malý; nikdo velký, protože nechtěl, a nikdo malý, protože se neodvážil. Rok nebo dva po zesnutí onoho starce jsem se toho odvážil já, bídny a opovážlivý! Povzdechl jsem k Bohu, přizval starce, aby se modlil se mnou, a začal jsem po částech zapisovat něco málo ze starcova života a říkal jsem si v duchu: „Nikoho nepředbím, ale píšu pro sebe, pro uchování, pro památku a pro užitek.“ Měl jsem u sebe za dvacet let připraveno několik svitků tohoto sepsání, v nichž byly pro upamatování napsány jednotlivé kapitoly

o starcově životě; některé byly na sveticích, některé v sešitech, a to ne v náležitém pořadí, ale dřívější vzadu a pozdější vpředu.

A když jsem pak čekal takovou dobu a tolik let a přál si, aby to někdo sepsal lépe a moudřeji než já, abych pak šel a s účtou ho požádal, aby i mne poučil a osvětlil, když však jsem vypátral, vyslechl a ověřil si, že se nikde nemluví o tom, že by někdo někde byl o něm psal, tu když na to vzpomenu nebo o tom slyším, uvažuji a přemýšlím: Jak to, že jeho tichý, podivuhodný a ctnostný život nebyl po tak dlouhou dobu zapsán? Vyčkal jsem několik let, uvažoval jsem, aniž bych pracoval, pohroužen v nejistotě, sklíčen zármutkem, v duchu udiven a přemáhán touhou. A tu mě zachvátila nenasytná žádost, abych nějak a jakýmkoliv způsobem začal psát, byť i z mnohého málo, o životě onoho ctihodného starce. [...]

Nyní tedy, dá-li Bůh, bych chtěl popsat od samého jeho zrození jeho kojenecký věk, dětství, a jaký byl v mládí, v mnišství i jako igumen až do samého skonu, aby nebyly zapomenuty jeho tak veliké skutky, aby nebyl zapomenut jeho čistý, tichý a bohu-libý život. Bojím se však a váhám přikročit k vyprávění, neodvážuji se a jsem nejistý, co mám učinit napřed, jak mám začít psát, neboť je to nad moje síly, ježto jsem slabý, hrubý a neznalý. Ale přece doufám v milosrdného Boha a v modlitbu ctihodného starce, v němž Bůh našel zalíbení, a od Boha si vyprošuji smilování, milost a dar slova, chápání a paměti. [...]

Tento náš ctihodný otec Sergij se narodil z rodičů urozených a zbožných, z otce jménem Kyrila a matky jménem Marie. Oba byli milí Bohu, byli spravedliví před Bohem a před lidmi, naplnění a ozdobeni veškerými ctnostmi, jak to má Bůh rád. Neboť Bůh, který chtěl dát zazářit onomu dítěti, nedopustil, aby se narodilo ze špatných rodičů. Napřed mu tedy připravil a přichystal takové spravedlivé rodiče a potom z nich dal vzejít tomu, jenž mu byl milý. Ó chvályhodné pokolení! Ó předobří manželé, kteří jste se stali rodiči takového dítěte!

Nejprve bylo třeba vzdát čest a chválu jeho rodičům, aby jeho vlastní čest a chvála byla jakoby pokračováním této. [...]

Po nějakém čase — minulo několik dní — přihodil se s dítětem jistý další zázrak, cosi podivného a nepochopitelného; ve středu a v pátek nepil totiž ani z prsu, ani mléko kravské, ošíval se a nepil a zůstával bez potravy celý den. Ostatní dny, kromě středy

a pátku, přijímal potravu jako obvykle, ale jakmile byla středa nebo pátek, zůstávalo dítě hladové. To se nestalo jednou nebo dvakrát, ale mnohokrát, po všechny středy a pátky. Proto se některým zdálo, že je dítě nemocné. Jeho matka z toho byla zkrušena zármutkem a s jinými ženami, které také kojily, o tom uvažovaly a domnívaly se, že se to děje pro nějakou nemoc. A tak pořád dítě prohlížely, není-li nemocné, ale nenacházely na něm žádné zjevné ani skryté známky nemoci. Neplakalo, nenaříkalo, netřásl se, ale mělo veselou tvář, srdce i oči a celé bylo radostné a hrálo si ručkama. Když to všechno viděly, poznaly a pochopily, že dítě nepřijímá mléko v pátek a ve středu ne pro nemoc, ale jako projev jakéhosi předznamenání, že na něm spočinula milost boží. Byl to předobraz budoucí zdrženlivosti, že totiž jednou v budoucích časech a letech se má zaskvět asketickým životem. A tak se i stalo. [...]

Chci určit časy a léta, v nichž se ten ctihodný narodil: Bylo to *v letech zbožného, přeslavného a mocného císaře Andronika, samovládce řeckého, jenž vládl v Cařihradě, za arcibiskupa konstantinopolského Kalista, ekumenického patriarchy. V zemi ruské, v knížectví tverském, za velikého knížete Dimitrije Michajloviče, za nejosvěcenějšího *arcibiskupa Petra, metropolitu celé Rusi, když přitáhlo vojsko Achmylovo.

Dříve jmenované dítě, jemuž je od začátku věnováno toto vyprávění, už několik měsíců po křtu podle přirozeného zákona odkojili, pak odstavili od prsu, zbavili plen a vyndali z kolébky. A tak v následující době chlapec rostl podle zákona tělesného růstu, nadměru prospíval na těle, na duši i na duchu, naplňuje se poznáním a bázní boží. A milost boží byla s ním. Tak dosáhl sedmého roku života, kdy ho rodiče dali učít čtení a psaní.

Dříve jmenovaný služebník boží Kyril měl tři syny: první byl Štěpán, druhý *náš Bartoloměj a třetí Petr. Vychoval je s veškerým poučením ve zbožnosti a čistotě. Štěpán a Petr se učili čtení a psaní rychle, tento chlapec se však učil psaní ne hbitě, ale jaksi pomalu a líknavě. Jeho učitel ho sice vyučoval s velkým úsilím, ale chlapec to nevnímal a neuměl, nebyl na roveň svým druhům, kteří se učili s ním. Rodiče ho proto velmi kárali, a ještě více učitel, a druhové se mu posmívali. Chlapec se tajně často se slzami modlil k Bohu, říká: „Hospodine! Ty mi dej, abych uměl číst a psát, ty mě to nauč a dej, abych to pochopil!“

RAD
ITI 5

odešla do
Sofii po
Obnov se,
ý přijala

oleti

, přikázal
uhé ode-
it ke koň-
o Boriče-
it modlu
itilo, ale
ě klamal
lém měs-
nedosta-
brák ne-
... A na-
ni kněží-
i se sešlo
áli v ní
ři břehu
pěli bro-
A bylo
pásu to-
poznal
městech
e a při-
ke křtu.

Jeho rodiče byli z toho velmi zarmoucení a učitele mrzela úplná marnost jeho počínání. Všem to bylo líto, protože nevěděli, jaké s ním má boží prozřetelnost nebeské plány, co Bůh chce na tomto dítěti ukázat, neboť neopustí Hospodin svého spravedlivého (Ž 36, 28). Mělo tomu tak být podle božího úradku, aby obdržel znalost čtení a psaní od Boha a ne od lidí. A tak se i stalo. Budeme tedy nyní vyprávět, jak se naučil čtení a psaní díky božímu zjevení.

Jednoho dne ho otec poslal hledat koně. To vše se stalo podle záměru přemoudrého Boha, tak jako se v První knize královské vypravuje o Saulovi. Toho poslal jeho otec Kiš hledat osla. On tedy šel a potkal svatého proroka Samuela a ten ho pomazal na krále. Tak získal mnohem více, než pro co byl poslán. Také blahoslavený chlapec dostal víc, než pro co byl poslán. Byl poslán svým otcem Kyrilem, aby hledal zvířata, a *narazil na jakéhosi mnicha, svatého starce, cizího a neznámého, hodností presbytera, muže posvátné velebnosti a andělského zjevu. Ten stál na poli pod dubem a se slzami se usilovně modlil. Když ho chlapec spatřil, nejprve se mu pokorně poklonil a pak se přiblížil a postavil se poblíž, očekávaje konec modlitby.

A když stařec skončil a pohlédl na chlapce, uviděl vnitřním zrakem, že ten se má stát vyvolenou nádobou Ducha svatého. I zavolal na něho, přivolal ho k sobě, požehnal mu, políbil ho ve jménu Kristově a zeptal se ho řka: „Copak hledáš, nebo čeho si žádáš, synu?“ Chlapec pak pravil: „Má duše zatoužila a nadevšechno si žádá umět číst a psát. A tak mi dali učitele, ale nyní je má duše velice smutná, protože se učím čtení a psaní a neumím to. Ty se však, svatý otče, pomodli za mne k Bohu, abych uměl číst a psát.“

Stařec pak pozvedl ruce i oči k nebi, povzdechl v Bohu, pronesl náležitou modlitbu a po modlitbě řekl: „Amen.“ Pak vyňal ze své mošny něco jakoby utajeného, a třemi prsty mu podal cosi v podobě svaté způsobu. Vypadalo to jako malý kousek pšeničného chleba ze svaté prosfory, a pravil mu: „Otevři svá ústa, synu, a rozevři je. Přijmi toto a sněz, toto je ti dáno jako znamení milosti boží a pochopení Pisma svatého. To, co ti dávám, vypadá jako něco malého, ale až to okusíš, ucítíš velikou sladkost.“ Chlapec pak otevřel ústa a snědl to; tu pocítil v ústech přímo medovou sladkost. A řekl: „Což nebylo řečeno: Jak sladká jsou

hrdlu mému tvá slova! Víc než med mým ústům. (Ž 118, 103) A má duše v nich našla velké zalíbení“ (sr. Ž 118, 167). Tu mu pravil stařec: „Jestliže věříš, spatříš i větší věci, než jsou tyto. A co se týče čtení a psaní, nebuď, synu, smuten. Věz zajisté, že od dnešního dne ti dá Bůh, že to budeš velmi dobře umět, lépe než tví bratři a lépe než tví vrstevníci.“ A poučil ho o tom, co je k užítku duši.

Chlapec pak se poklonil starci a jako půda plodná a úrodná, přijímající semena ve svém srdci, stál a radoval se duší a srdcem, že byl hoden se setkat s takovým svatým starcem. Stařec se pak spěšně chystal odejít svou cestou. Chlapec však padl na tvář před nohama starce a se slzami starce prosil, aby pobyl v domě jeho rodičů, řka: „Moji rodiče velmi milují takové, jako jsi ty, otče.“ Stařec se podívil jeho víře a spěšně vešel do domu jeho rodičů.

Ti, když ho spatřili, vyšli mu naproti a poklonili se mu. Stařec pak jim požehnal. Oni se chystali připravit mu stůl, stařec však neokusil pokrmu, dokud nevešel do domu modlitby, totiž do kaple, vzav s sebou chlapce, posvěceného z lůna matčina. I začal zpívat hodinky a chlapci přikázal recitovat žalm. Chlapec však řekl: „Já to neumím, otče.“ Ale stařec pravil: „Řekl jsem ti, že od tohoto dne ti dá Bůh, že budeš umět číst a psát. Říkej tedy slovo boží bez váhání.“ Tehdy se stal takovýto div: chlapec, přijav požehnání od starce, začal recitovat verše velmi dobře a náležitě, a od té hodiny byl zcela schopen číst a psát. Tak se splnilo slovo proroka Jeremiáše, který řekl: „Tak praví Hospodin: Hle, dal jsem slova svá ústům tvým.“ (Jr 1, 9) Když to spatřili a uslyšeli jeho rodiče a bratři, podívali se, že to tak rychle pochopil a že tak rychle zmoudřel a slavili Boha, který mu dal takovou milost.

Přivedli ho pak se starcem a předložili jídlo. Stařec pojedl, požehnal jeho rodičům a chystal se odejít. Rodiče však prosili starce, umlouvali ho a říkali: „Otče, pane náš! Posečkej ještě, chceme tě poprosit, abys nám pomohl a utěšil nás v naší bídě a v našem zármutku, který máme pro toto naše ubohé dítě, jemuž žehnáš a jež velebiš a jemuž předpovídáš mnoho dobrého. My však kvůli němu žasneme a děsí nás zármutek, který pro něho máme, protože se s ním dály věci strašlivé, podivuhodné a nepochopitelné, totiž tyto: Když ještě byl v mateřském lůně, nějakou dobu před tím, než se narodil, třikrát vykřikl v lůně matky, když

ta byla v chrámě, před všemi lidmi, tehdy, když se slouží liturgie. Nikde jinde se neslyšelo ani nevidělo něco takového. A my se toho bojíme, neboť nevíme, jaký to má mít smysl a co se má dále stát.“

Svatý stařec pak předem pochopil a v duchu poznal budoucí věci. A řekl jim: „Ó blažená dvojice! Ó předobří manželé, kteří jste se stali rodiči takového dítěte! Proč jste byli zachvázeni strachem tam, kde nebylo čeho se bát? Radujte se spíše a veselte, že se vám dostalo cti zrodit takové dítě, které si Bůh vyvolil již před jeho zrozením, které Bůh předem označil ještě v mateřském lůně! Řeknu vám ještě poslední slova a potom skončím svou řeč. Toto nechtě je vám znamením, že se moje slova splnila: až odejdu, uvídíte, že chlapec umí dobře číst a psát a zcela chápe svaté knihy. A dostane se vám i druhého znamení a zvěstování. Tento chlapec bude totiž veliký před Bohem i před lidmi, a to pro svůj ctnostný život.“ A když toto stařec řekl, odešel, když byl k nim pronesl ještě tento nejasný výrok: „Váš syn bude příbytkem svatě Trojice a povede za sebou mnohé k poznání svatých přikázání.“ A když to vyslovil, odešel od nich. Oni pak ho vyprovázeli před domovní bránu, on však náhle zmizel.

Oni pak nemohouce to pochopit domnívali se, že byl poslán anděl, aby dal chlapci schopnost číst a psát. Jeho otec a matka, přijavše starcovo požehnání a uloživše si v srdci jeho slova, vrátili se domů. Po odchodu onoho starce chlapec náhle čtení a psaní zcela pochopil a podivuhodně se změnil: kteroukoli knihu otevřel, ihned ji správně četl a chápal. Dobrý ten chlapec byl hoden duchovních darů, neboť již od plének poznal Boha a Boha si oblíbil a Bohem byl spasen. A zůstával ve všem podroben svým rodičům: snažil se plnit jejich příkazy a v ničem jim neodporoval, jakož praví Písmo svaté: „Cti otce svého a matku, abys byl dlouho živ na zemi.“ (Ex 20, 12) [...]

Výše zmíněný služebník boží Kyril měl jako bojar kdysi velký majetek v rostovské zemi, ale ačkoliv byl jedním ze slavných a významných bojarů a oplýval velkým bohatstvím, posléze k stáří zchudl a upadl do nedostatku. A řekněme si hned, jak a proč zchudl: bylo to tím, že často s knížetem cestoval do Hordy, často bojoval s Tatary, kteří vytáhli proti Rusi, často přijímal tatarská poselstva, často platil velké daně a poplatky Hordě a často trpěl hlad pro nedostatek obilí. Nejhorší to bylo, *když došlo k tatar-

skému vpádu Fedorčuka-Turalyka, neboť pouhý rok po něm nastal útlak — velkoknížecí vládu totiž získal Ivan Danilovič a zároveň bylo knížectví rostovské připojeno k Moskvě. Běda, běda tehdy městu Rostovu, a ještě více jeho knížatům, neboť jim byla odňata vláda i knížectví i majetek i čest i sláva a vše ostatní bylo připojeno k Moskvě. Tehdy vyšel na příkaz velikého knížete, vyslán z Moskvy do Rostova jako jakýsi vladař, jistý velmož jménem Vasilij, přízviskem Kočeva, a s ním Mina. A když vtáhli do města Rostova, sevřeli město i jeho obyvatele velkým násilím a velice vzrostlo pronásledování. A nemálo Rostovců odevzdávalo Moskvanům nedobrovolně svůj majetek a dostávalo se jim za to ran a přikojí a odcházeli s prázdnými rukama. Byl to příklad nejhlubší bídy, neboť byli nejen zcela zbaveni majetku, ale dostalo se jim i tělesných ran, které s bolestí museli snášet. Ale je třeba mnoho mluvit? Vždyť činili Rostovu takové násilí, že dokonce městského eparchu, nejstaršího rostovského bojara jménem Averkije, pověsili hlavou dolů a vložili na něj své ruce a zanechali ho zneuctěného. I padl veliký strach na všechny, kdo to viděli a slyšeli, nejen v městě Rostově, ale i v celém jeho okolí.

Kvůli tomu útlaku se služebník boží Kyril zvedl z oné dříve jmenované vsi rostovského kraje. Shromáždil celý svůj dům, zdvihl se s celým svým rodem a přesídlil z Rostova do Radoněže. A když tam přišel, usídlil se poblíže chrámu Svatého Narození Kristova, kterýžto chrám stojí až dosud. A tu žil se svým rodem. A nebyl sám, ale přesídlili s ním z Rostova do Radoněže i mnozí jiní. [...]

Kyřilovi synové Štěpán a Petr se oženili. Avšak třetí syn, blahoslavený mládenec Bartoloměj, se nechtěl ženit, ale velmi toužil po poustevnickém životě. V té věci často prosil otce říkáje: „Nyní mě propust, pane, podle slova svého a podle požehnání svého (sr. L 2, 29), abych se mohl uchýlit k poustevnickému životu.“ Rodiče mu však řekli: „Synu, posečkej málo a vydrž s námi. Hle, ocitli jsme se nyní ve stáří, v chudobě a nemoci a není, kdo by nám posloužil. Hle, tví bratři Štěpán a Petr se oženili a starají se, jak by se zalíbili ženám, ty však ses neoženil a staráš se, jak by ses zalíbil Bohu. Vyvolil sis dobrou stránku, která nebude od tebe odňata. (sr. L 10, 42) Jen nám ještě trochu posluž a až nás, své rodiče doprovodíš ke hrobu, tehdy také uskutečníš svůj úmysl. Až nás odevzdáš hrobu a uložíš do země, pak také vyplníš své přání.“

a do
li po
v se,
tíjala

kázal
ode-
koň-
riče-
nodlu
, ale
lamal
mės-
losta-
k ne-
A na-
něži-
sešlo
v ni
přechu
i bro-
bylo
su to-
poznal
stech
a při-
křtu.

Podivuhodný mladík s radostí slíbil, že jim poslouží až do konce života a od toho dne se snažil po všechny dny ve všem činit svým rodičům po vůli, aby získal dědictvím jejich modlitbu a požehnání. A tak ještě nějaký čas sloužil a plnil vůli svých rodičů celou duší a s čistým svědomím, až se oba nechali postříhnout a odešli a vstoupili každý ve svůj čas do kláštera. Žili pak několik let v mnišství, až byli povoláni z tohoto života a odešli k Bohu. Svému synovi, blahoslavenému mládenci Bartolomějovi, žehnali po všechny dny až do posledního dechu mnohým požehnáním. Blahoslavený mladík doprovodil své rodiče ke hrobu, odzpíval nad nimi pohřební písně, zahalil jejich těla a políbil, s mnohými poctami je předal hrobu a pokryl zemí se slzami jako nějaký velmi cenný poklad. [...]

A odešel do svého domu, raduje se duší a srdcem, že získal velmi cenný poklad, plný duchovního bohatství. Sám pak cti-hodný mladík velice toužil po mnišském životě. Vešel do domu po skonu svých rodičů, jal se vzdalovat životním strážním tohoto světa. Dům a potřebné věci, které jsou v domě, nepovažoval za nic, neboť si v srdci připomínal Písmo řkoucí: „Vyjděte z jejich středu a odlučte se a nedotýkejte se nečistého světa.“ (Iz 52, 11) A David pravil: „Přilnula má duše k tobě; tvá pravice mě přijala“ (Ž 62, 9) a opět: „Hle vzdálil jsem se prchaje a ubytoval jsem se na poušti, očekáváje Boha, který mě spasí.“ (Ž 54, 8) A Pán pravil v evangeliu: „Jestliže někdo chce jít za mnou a nezřekne se všeho, co je v tomto světě, nemůže být mým učedníkem.“ (sr. Mk 8, 34; L 14, 27) Tímto si upevnil duši i tělo. I pozval Petra, podle těla mladšího svého bratra a odevzdal mu otcovské dědictví a prostě vše, co bylo v jeho domě potřebné pro život, sám pak si nevzal nic, podle slov božského apoštola: „Všechno považuji za smetí, abych získal Krista.“ (sr. Fp 3, 8)

Štěpán pak, jeho věkem starší bratr, strávil nemnoho let s ženou a jeho žena zemřela, porodivši dva syny, Klimenta a Jana, kterýžto Jan byl později *Feodor Simonovský. Štěpán zanedlouho opustil svět a stal se mnichem *v klášteře sv. Bohorodičky u Pokrovu na Choťkově. K němu tedy přišel blahoslavený mladík Bartoloměj a prosil Štěpána, aby s ním šel vyhledat pusté místo. Štěpán, přemluven řečí blahoslaveného, odešel s ním.

Obcházel dlouho po lesích, až posléze přišli na jedno pusté místo v hustém lese, kde byla i voda. Obešli to místo a zalíbilo

se jim, ještě více však Bohu, který je vedl. I pomodlili se a jali se svými rukama kácet les a na svých ramenou snášeli kmeny na jedno místo. Nejprve si sroubili lůžko a chýši a pokryli ji střechem, potom vystavěli jednu celu a vytyčili si malý chrámec a sroubili ho. A když byla zcela dokončena vnější stavba chrámce, takže bylo třeba ho vysvětit, řekl blahoslavený mladík Štěpánovi: „Protože jsi můj bratr starší věkem a tělem a ještě více duchem, sluší se, abych tě měl za otce. Nyní se nemám koho zeptat kromě tebe. O toto tě tedy prosím a ptám se: Hle, již je chrám postaven a všim opatřen a je čas ho vysvětit. Řekni mi, k jakému dni bude svátek tohoto chrámu a jakému svatému bude zasvěcen?“

Odpověď Štěpán pravil: „Proč se mě ptáš a z jakého důvodu mě zkoušíš a vyptáváš se? Vždyť sám to víš ne hůře než já. Přece otec a matka, naši rodiče, tolikrát před námi hovořili o tobě říkajíce: Dávej si pozor, synu, dávej si pozor! Vždyť nejsi jen naše dítě, ale boží dar, neboť Bůh si tě vybral, ještě když tě matka nosila ve svém lůně, a dal o tobě znamení, dřív než ses narodil, když jsi třikrát vykřikl na celý chrám v době, kdy se zpívá svatá liturgie, takže všichni lidé, kteří tam stáli a slyšeli to, divili se a žasli nad tím zázrakem, říkajíce: Čím bude toto dítě? Ale kněží a starci, svatí mužové, o tobě jasně předpověděli a vysvětlili slovy: Protože se v tomto dítěti projevil trojiční počet, znamená to, že bude jednou učedníkem svaté Trojice. A nejen on sám bude zbožně věřit, ale i mnohé jiné přivede a naučí víře ve svatou Trojici. Sluší se tedy, abys tento kostel vysvětil nejspíše ve jméno svaté Trojice. Není to náš výmysl, ale boží vůle a předznamenání a volba, neboť tak se zalíbilo Bohu. Budiž jméno Hospodinovo pochváleno na věky!“ (Ž 112, 2) Když Štěpán domluvil, blahoslavený mladík si ze srdce oddechl a řekl: „Správně jsi promluvil, můj pane. I mně se to líbí a já jsem totéž chtěl a měl v úmyslu. Má duše touží to uskutečnit a posvětit chrám ve jméno svaté Trojice. Ale z pokory jsem se tě ptal. A hle, Bůh mě nepustil a splnil touhu mého srdce a neodňal mi, co jsem si přál.“

A když to řekli, přijali požehnání i svěcení z rukou biskupa. Přijeli kněží z města *od metropolity Theognosta a vzali s sebou duchovenstvo, *antimension i ostatky svatých a vše ostatní, čeho je třeba k posvěcení chrámu. A tehdy byl kostel posvěcen ve jméno svaté Trojice nejosvěcenějším arcibiskupem Theognostem, metropolitou kyjevským a celé Rusi, *za velkého knížete Simeona

Ivanoviče; domnívám se, že to bylo na počátku jeho vlády. Správně byl nazván ten chrám jménem svaté Trojice, neboť byl vystavěn milostí Boha Otce a milosrdenstvím Syna božího a přispěním svatého Ducha.

Štěpán pak po dostavění a posvěcení kostela strávil nějaký čas na pustém místě se svým bratrem a viděl, jak je namáhavé být na pustém místě, že je to život smutný a krutý, všude tíseň, všude nedostatky, nikde jídla ani pití ani ostatních potřebných věcí. Nebylo tam totiž ani stezky a nebylo odkud co přinést. Poblíž toho pustého místa nebyly totiž vesnice ani dvory ani lidé, kteří by v nich žili. Nevedla tam pro lidi žádná cesta, nikdo nechodil kolem ani je nenavštěvoval, na všechny strany kolem toho místa byl jen les, všechno bylo pusté. Když to Štěpán viděl, zastesklo se mu, opustil pusté místo i svého vlastního bratra, ctihodného milovníka a obyvatele toho pustého místa, a odešel odtud do Moskvy. [...]

Sám náš ctihodný otec tehdy ještě nepřijal andělské roucho, protože se ještě nenaučil všem klášterním zvykům, totiž mnišským řádům a všemu ostatnímu, co mají mniši znát. A neustále, po celou tu dobu, s velkým úsilím a s touhou a se slzami se modlil k Bohu, aby ho učinil hodným onoho andělského stavu a připočetl ho k zástupu mnichů. A pozval k sobě do výše řečené poustevny jistého duchovního starce, ozdobeného kněžskou hodností a poctěného presbyterskou milostí, opata jménem Mitrofana. Jemu pak přikazuje a zároveň ho prosí s pokornými poklonami a k němu radostně sklání hlavu s přáním, aby ho oblékl do mnišského roucha. A stále mu říká: „Otče, prokaž mi lásku a postříhni mě, abych se stal mnichem, velmi po tom toužím od svého mládí po dlouhou dobu, ale rodiče mě potřebovali, a to mě zdrželo. Nyní, když jsem od toho všeho osvobozen, tolik po tom žízním. Jako žízní jelen po pramenech vod (Ž 41, 2), tak touží má duše po poustevnickém a mnišském životě.“

Opat pak bez prodlení vešel do chrámu a postříhl ho v andělský stav, v 7. den měsíce října, v den svatých mučedníků Sergije a Bakcha. A byl v mnišství nazván jménem Sergij; tak totiž tehdy prostě dávali jména, *ne podle vlastního jména, ale kterého svatého se právě slavila památka, toho jméno dostal postřížený. A bylo svatému 23 let, když přijal mnišství. V tom chrámu, o kterém mluvím a který sám Sergij vystavěl a posvětil ve jméno

svaté Trojice, v tom chrámu výše zmíněný opat zároveň s postřížením odsloužil liturgii. Nově postřížený ctihodný Sergij, hned jak byl přijat mezi mnichy, přijal svaté přijímání, přecistě tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista, neboť se stal hodným takové svátosti. A po svatém přijímání, nebo právě v tom přijímání, do něho vešla a v něm se usídlila milost a dar Ducha svatého. Odkud je to známo? Byli tam totiž v tu dobu náhodou jacísi lidé, zajisté nikoli lživí svědkové, a když Sergij přijal nejsvětější svátost, tehdy se ihned náhle naplnil celý chrám libou vůní. A touto libou vůní voněl nejen chrám, ale i okolí chrámu. A všichni, kdo to viděli a cítili, slavili Boha, který takto oslavuje ty, v nichž se mu zalíbilo. Tak byl v tom kostele a na tom pustém místě postřížen první mnich. [...]

Když pak Sergij propouštěl onoho igumena, který ho postříhl, pravil mu s hluboce pokornou myslí: „Hle, otče, ty tedy dnes odtud odcházíš a mne pokorného zanecháváš samotného, jak jsem se sám rozhodl. Já jsem ovšem od dávné doby celou myslí a veškerou touhou chtěl žít sám na pustém místě, bez jediného člověka. Odedávna jsem o to prosil Boha a za to se modlil, vzpomínaje proroka, který volal a říkal: „Hle vzdálil jsem se prchaje a usídlil jsem se na poušti a vložil jsem naději na Boha, který mě zachraňuje v bázni a v bouři (Ž 54, 8—9). A proto mě Bůh uslyšel a obrátil svůj sluch k hlasu mé modlitby. Požehnaný Bůh, který neoslyšel mou modlitbu a neodňal mi své milosrdenství“ (Ž 65, 20). A nyní děkuji Bohu, který mi splnil mé přání, že mohu sám na pustém místě přebývat a žít v osamocení a mlčet. Ty však, otče, když nyní odtud odcházíš, požehnej mně bídnému a pomodli se za mne v mém osamocení a pouč mě, jak mám žít sám na pustém místě, jak se modlit k Bohu, jak prožít bez poskvrny, jak se postavit na odpor nepříteli a jeho pyšné mysli. Vždyť já jsem nově vyučený, nově postřížený a právě začínající mnich, a proto se tě musím na všechno vyptat.“ Opat pak s úžasem a v údivu odpověděl: „Jak to, že se mě ptáš ty, ctihodná hlavo, který nevíš nic hůře než my? Ty nám vždycky takto dáváš příklad pokory. Avšak nyní i já ti něco řeknu, neboť se sluší, abych ti odpověděl slovy modlitby: Hospodin Bůh, který tě již dříve vyvolil, kéž ti dá své dary, kéž ti dá pochopení, kéž tě poučí a kéž tě naplní radostí duchovní.“ A ještě s ním trochu pohovořil o duchovních věcech a chystal se odejít. Ctihodný Sergij se mu

šla do
šii po
lov se,
přijala

říkával
é ode-
se koň-
boriče-
modlu
lo, ale
klamal
n měs-
dosta-
ák ne-
A na-
kněži-
se sešlo
i v ni
břehu
lí bro-
A bylo
asu to-
poznal
něstech
a při-
e křtu.

poklonil až k zemi a řekl: „Otče, pomodli se za mne k Bohu, ať mi pomůže vydržet v zápase s tělem, v ďáblových nástrahách, při napadení zvěře i v obtížích pustého místa.“ Opat mu odpověděl: „Apoštol Pavel řekl: ‚Požehnaný Pán, který nedopustí, abychom byli pokoušeni nad své síly.‘ (sr. 1 K 10, 13) A také řekl: ‚Všechno mohu v Bohu, který mě posiluje.‘“ (Fp 4, 13) A ihned odešel a odevzdal ho Bohu a zanechal ho na pustém místě, aby tu mlčel a byl sám. [...]

Jednoho dne vešel ctihodný Sergij v noci do chrámu, aby zpíval jitřní. A sotva začal zpívat, tu náhle se stěna chrámová rozestoupila a vešel tam ďábel ve viditelné podobě s velkým zástupem démonů nevcházejícími dveřmi, stejně jako zloděj nebo lupič (J 10, 1). A ukázali se mu takto: byli oblečeni jako Litevci, měli špičaté čapky a vrhli se na blahoslaveného, chtějíce rozbořit chrám a celé to místo do základů. Skřípali na blahoslaveného zuby, chtěli ho zabít a říkali mu: „Uteč, odejdi odtud a víc už zde na tomto místě nepřebývej. My jsme tě nenapadli, ale spíše jsi ty napadl nás. Jestliže odtud neutečeš, roztrháme tě a zemřeš našima rukama a nikdy už nebudeš živ!“ Má totiž ďábel a jeho pýcha ve zvyku, že když se začne nad někým vychloubat a hrozit mu, tehdy tvrdí, že zničí zemi a vysuší moře, a zatím nemá vládu ani nad vepří.

Ctihodný otec Sergij se ozbrojil modlitbou k Bohu a začal říkat: „Bože, kdo je podoběn tobě? Nemlč a nezůstávej stranou, Bože! Neboť hle, nepřítel tvojí běsní.“ (Ž 82, 2—3) A opět pravil: „Ať povstane Bůh a ať se rozprchnou jeho nepřítelé a ať prchnou před jeho tváří všichni, kdo ho nenávidí. Jako mizí dým, tak ať zmizí i oni; jako taje vosk před tváří ohně, tak ať zahynou hříšníci před tváří boží, a spravedliví se zaradují.“ (Ž 67, 2—4) A tak Sergij ve jménu svaté Trojice, maje za pomocnici a ochránkyni svatou Bohorodičku a místo zbraně ctný kříž Kristův, porazil ďábla jako David Goliáše. A ihned se ďábel se svými běsy stal neviditelným a všichni zmizeli a nebylo po nich památky. [...]

Poté, když viděl Bůh jeho velikou víru a mnohou vytrvalost, smíloval se nad ním, chtěje mu ulehčit námahu života na pustém místě. I vložil do srdce některým bohobojným bratřím mnichům touhu, a začali k němu přicházet. Stalo se tak záměrem a prozřetelností Boha, neboť si přál, aby Sergij žil na pustém místě ne sám, ale s větším počtem bratří, jak praví apoštol Pavel: „Nehledaje pouze svého užitku, ale mnohých, aby byli spaseni.“ (1 K 10,

33) Jinak řečeno, Bůh chtěl to místo vyvýšit, tu pustinu přeměnit, zbudovat tam klášter a shromáždit v něm velké množství bratří. Když se Bohu takto zalíbilo, začali ho navštěvovat mniši, nejprve jednotlivě, později tu dva, tu tři, a prosili svatého na kolenou říkajíce: „Otče, přijmi nás, chceme s tebou žít na tomto místě a spasit své duše.“

Ale ctihodný je nejen nepřijímal, ale ještě jim bránil slovy: „Vždyť nemůžete žít na tomto místě a nemůžete vydržet obtíže pustého místa, hlad, žízeň, smutek, tíže a chudobu a nedostatek.“ Oni však říkali: „Chceme vydržet obtíže tohoto místa, a dá-li Bůh, také vydržíme.“ Ctihodný se jich znovu otázel řka: „Dokážete vydržet obtíže tohoto místa, hlad, žízeň a nedostatek ve všem?“ Oni řekli: „Ano, ctný otče, chceme a dokážeme to s pomocí boží a s přispěním tvých modliteb. Jenom o to prosíme tvou ctihodnost: neodvrhuj nás od své tváře a nevyháněj nás z tohoto půvabného místa.“ Když viděl ctihodný Sergij jejich víru a úsilí, podivil se a řekl jim: „Já vás nevyženu, neboť náš Spasitel řekl: ‚Toho, kdo ke mně přichází, nevyženu ven.‘ (J 6 37) A jinde řekl: ‚Kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam jsem já uprostřed nich.‘“ (Mt 18, 20) [...]

I vystavěli si každý svou chýši a žili v Bohu, sledovali život ctihodného Sergije a podle svých sil se mu přizpůsobovali. Ctihodný pak Sergij uprostřed bratří snášel mnohé námahy a v potu tváře naplňoval svůj mnišský život hrdinskými skutky. Žil tvrdý odříkavý život — v postu, žízni a bdění, pouze o suché stravě, léhaje na holé zemi, zachovávaje čistotu tělesnou i duševní, v mlčení, v umrtvování každé tělesné žádosti, v namáhavé práci, v pokoře nelíčené, v ustavičné modlitbě, moudře rozhoduje v lásce dokonalé, skromně se oblékaje, neustále pamatuje na smrt, v mírnosti, tichosti a ustavičné bázni boží. Takové byly jeho ctnosti. [...]

Jak a jakým způsobem došlo k tomu, že se Sergij stal igumenem:

Bůh vložil do srdce bratřím, aby ho pozvedli na nejpřednější místo. Když bratry tato myšlenka napadla, sešli se nejprve sami mezi sebou a radili se. A když se tak upevnili ve víře, přišli všichni zároveň k ctihodnému Sergijovi a pravili: „Otče, nemůžeme žít bez igumena. Nyní jsme k tobě přišli, abychom ti vyje-

1 A D
T I 5

odešla do
Sofii po
Obnov se,
ry přijala

oleti

i, přikázal
ruhé ode-
at ke koň-
io Boriče-
bít modlu
cítilo, ale
bě klamal
elém měs-
a nedosta-
tebrák ne-
... A na-
mi kněží-
lu se sešlo
stáli v ní
při břehu
špěli br-
ny. A bylo
spásu to-
že poznal
o městech
že a při-
li ke křtu.

vili naše úmysly a přání. Velmi si přejeme, abys ty byl naším igumenem a učitelem našich duší i těl, abychom k tobě chodili s kajícími vyznáními svých hříchů, abychom po všech dnech přijímali od tebe odpustění, požehnání a modlitbu a abychom tě po všech dnech viděli konat posvátnou liturgii, abychom jeden každý z tvých ctných rukou přijímali přecistou eucharistii. Ano, ctný otče, o toto tě prosíme, neodmítej nás!“ [...]

Když ho bratři velmi nutili, aby přijal úřad igumena, on ho přece nechtěl přijmout pro své pokorné smýšlení, neboť nechtěl opustit pokoru, v níž rostl od dětství a která ho přibližovala Bohu. Odmítal tedy tyto jejich prosby, říkal, že je hříšný a nehodný, a dodával: „Moje řeč není v souladu s vašimi slovy, protože vy mě příliš nutíte, abych přijal úřad igumena, a já zase příliš odmítám. Já totiž spíše chci žádat poučení a sám se učit, než poučovat jiné. Spíše chci být jinými ovládan, než jim vládnout a vést je. Bojím se božího soudu. Jestliže se to však zalíbí Bohu tak, jak vy přikazujete, nechť se stane jeho vůle!“ Byl však přemožen svou milosrdnou láskou k bratrům a svým úsilím a horlivostí, přece se podvolil jejich prosbě. A slíbil splnit jejich žádost a podřídil se jejich vůli, lépe řečeno vůli boží. A tak po tom všem ctihodný Sergij povzdechl z hloubi srdce, všechnu svou mysl a naději upnul na vševládneho Boha a řekl jim v pokoře své duše: „Otcové a bratři, já proti vám nic nenamítám a podřizuji se vůli boží. Bůh totiž zná srdce i nitro. Pojďme do města k biskupovi!“

*Alexij, metropolita celé Rusi, byl tehdy v Cařihradě a přikázal, aby jeho místo v Perejaslavi zastupoval Athanasij Volyňský. K němu tedy přišel náš ctihodný otec Sergij, vzav s sebou dva starce, a vstoupiv poklonil se biskupovi. Když ho spatřil biskup Athanasij, požehnal mu a zeptal se ho na jeho jméno. On pravil, že jeho jméno je Sergij. Když to Athanasij uslyšel, zaradoval se v Kristu a políbil ho. Slyšel totiž o něm už dříve, o počátcích jeho asketického života, o vybudování chrámu, o založení kláštera a o všech bohulibých činech, o lásce k bratrům a péči o ně i o mnoha dobrých skutcích. I pohovořil s ním o duchovních věcech. A když skončili rozhovor, náš blahoslavený otec Sergij se poklonil před biskupem a jal se ho prosit, aby jim dal igumena, který by byl učitelem jejich duší. Ctihodný Athanasij pln Ducha svatého pravil: „Milovaní! Bůh řekl skrze svatého Ducha ústy Davidovými: ‚Povýším vyvoleného z lidu svého.‘ (Ž 88, 20)

A opět: „Neboť má ruka mu pomůže a mé ramě mu dá sílu.“ (Ž 88, 22) A apoštol Pavel řekl: „Nikdo nepřijme poctu ani úřad, leč ten, koho povolal Bůh.“ Tebe však, synu a bratře, Bůh povolal od mateřského lůna, jak jsem to od mnohých o tobě slyšel, a od této chvíle budeš otcem a igumenem bratří, které Bůh shromáždil v příbytku svaté Trojice.“ [...]

Opět po nějaké době, myslím, že to bylo v době vlády velkoknížete *Ivana, syna Ivanova, bratra Simeonova, začali přicházet prostí křesťané a procházet všemi oněmi lesy, a zalíbilo se jim tu bydlet. A protože se tak zachytělo mnoha lidem, začali se usazovat po obou stranách toho místa a kácet ony lesy, protože jim v tom nikdo nebránil. A vystavěli si různá a četná obydlí a tím zkazili dříve jmenované pusté místo a neušetrili je a z pustého místa vytvořili širá pole, tak jako je dodnes spatřujeme. A vybudovali vesnice a mnoho dvorů, oseli pole a vypěstovali obilí a velmi se rozmnožili, a začali navštěvovat klášter a často tam docházet, přinášejíce četné a rozličné potřebné věci, jichž bylo nespočet. Ale toho teď nechme a vraťme se k tomu, o čem jsem vypravoval na začátku: o úplné chudobě a nedostatku nejpotřebnějších věcí, bez nichž se nelze obejít.

Na počátku, když se začínalo to místo budovat, když v něm ještě žilo nemnoho bratří, když bylo ještě málo těch, kteří přicházeli s dary, tehdy začasté býval nedostatek potřebných věcí, takže mnohdy nebylo po ránu kouska chleba. A kdo může vyličít nedostatek, který měl náš otec Sergij? Na počátku, když se to místo začínalo budovat, leckdy se nedostávalo chleba ani mouky, pšenice nebo jakéhokoli obilí. Jindy nebyl olej, sůl ani jakýkoli pokrm, anebo zase nebylo víno, potřebné k bohoslužbě ani kadidlo k okouřování. Nebo chyběl vosk k odlévání svící, takže v noci zpívali jitřní bez svíček, ale svítili si jen březovou nebo borovou loučí a při nich museli zpívat kánon a číst ze svatých knih. Takto tedy museli slavit noční bohoslužby. Ctihodný Sergij pak veškerou onu nouzi, tíseň i bídu a nedostatky snášel s děkováním, očekáváje od Boha hojné milosti.

Jindy nastala takováto zkouška — neboť se zkouškou přichází milost boží: nebylo chleba a soli ani u igumena a v celém klášteře došlo všechno jídlo. Tehdy vydal ctihodný igumen bratrům takovýto příkaz: jestliže nastane taková zkouška, že nebude chleba nebo dojde všechno jídlo, nevycházejte kvůli tomu z kláštera do

odešla do
Sofii po
Obnov se,
ry přijala

oletti

„přikázal
uhé ode-
at ke koň-
o Boriče-
bít modlu
cítilo, ale
bě klamal
lém měs-
nedosta-
ebrák ne-
... A na-
mi kněži-
tu se sešlo
stáli v ní
při břehu
spělí bro-
y. A bylo
spásu to-
že poznal
o městech
že a při-
i ke křtu.

nějaké vsi nebo dědiny, abyste u lidí prosili o věci, potřebné pro tělo, ale zůstávejte trpělivě v klášteře a prostě a očekávejte milost od Boha. A jak bratřím velel a prikazoval, tak i sám činil a snášel a zůstal tři dny nebo čtyři, aniž co pojedl.

Když tedy tři dny minuly a začínal a svítal čtvrtý den, vzal sekyru a šel k jednomu starci jménem Daniel, který žil v jeho klášteře, a pravil mu: „Slyšel jsem, starče, že si chceš postavit předsín před svou chýší. Proto jsem přišel, aby mé ruce nezahálaly, a postavím ti ji.“ Odpověděl Daniel a řekl mu: „Ano, velmi po tom toužím a odedávna se k tomu chystám, ale očekávám tesaře z vesnice. Tobě se bojím to navrhnout, aby sis nevzal ode mne velkou mzdu.“ Sergij mu řekl: „Nepožaduji od tebe příliš velkou náhradu, ale máš-li plesnivé chleby, dostal jsem velikou chuť sníst takový chléb. Kromě toho nic nechci ani tě neprosím o nějakou mzdu. Já už totiž nemám ani takový chléb. A neříkej, starče, že čekáš jiného tesaře než mne. Cožpak je někdo takový tesař jako já?“ Stařec Daniel mu přinesl na sítu plesnivé chleby, nalámané kousky, a pravil: „Jestli se ti zachtělo takové věci, s potěšením ti ji dám. Ale víc než toto nemám.“ Odpověděl Sergij: „To mi stačí k nasycení a ještě zbude. Ale uschovej je do deváté hodiny, já nepřijmu mzdu, dokud mé ruce nepopracovaly a dokud neodevzdám práci.“

A když to řekl, přepásal si pevně boky a pracoval a tesal od rána do večera. A tak si udělal všechna prkna a otesal sloupy a když je s pomocí boží postavil, do večera předsín dokončil. Když už bylo pozdě, k večerní hodině, stařec Daniel mu opět přinesl síto chlebů, na nichž se smluvili, cenu mzdy za to, co vykonaly jeho ruce. Sergij je vzal, položil je před sebou, pomodlil se děkovnou modlitbou a dal se do jídla zapíjeje pouze vodou, protože neměl co vařit, ani sůl, ani co jiného k pití. A jedl a spojil zároveň oběd a večeři. A některým bratřím se zdálo, jako by z jeho úst vycházel slabý dým, když jedl takové chleby. A tehdy se nakláněli k sobě a říkali: „Hle, bratři, jaká je trpělivost a kázeň tohoto člověka! Vždyť byl čtyři dny bez jídla a čtvrtý den večer ukájí a zahání hlad plesnivým chlebem. A ještě ten plesnivý chléb nedostal zdarma, ale vykoupil ho za vysokou cenu!“

Jeden mnich, jistý bratr, začal reptat proti Sergijovi — nejedli totiž dva dny. A propadli zoufalství, protože neměli co jíst, a přišli k němu a posmívali se mu a pošklebovali a říkali: „Ples-

nivé chleby! Cožpak ještě nemáme jít do světa a vyžebrať si chleba? Stále jsme si hleděli toho, jak nás učíš. Ale že jsme tě poslouchali, teď hyneme hladu. Proto ráno odejdeme z tohoto místa každý někam za potřebnými věcmi. A již se sem nevrátíme, protože tu již nemůžeme vydržet nedostatek a bídu.“ Nereptali však všichni, ale hlavně jeden z bratří.

Proto sezval všechny bratry. Když je ctihodný Sergij viděl zesláblé a zoufalé, chtěl jejich malověrnost napravit svou trpělivostí, mírností a tichostí a učil je ze svatých Písem, ze Starého a Nového zákona říkáje: „Proč jste smutní, bratři, a proč se kormoutíte? Doufejte v Boha (sr. Ž 41, 6), vždyť je psáno: Pohledte na dávná pokolení a vizte: Kdo doufal v Hospodina a musel se stydět? Nebo kdo věřil Pánu a byl kdy zahanben? Nebo kdo setrval v jeho bázni a byl kdy opuštěn? Nebo kdo ho vzýval a nebyl vyslyšen nebo byl opomenut? (Sir 2, 10) Říká přece Pán: Což nejsem dárce pokrmu, což nepřináším plody obilí a neplním stodoly, což nejsem živitel celého světa, což nesyťím vesmír, neotvírám svou ruku a nenaplňuji dobrou vůli všechno, co je živé? (sr. Ž 144, 16) A v evangeliu praví Pán: Hleďte a usilujte nejprve o království nebeské a jeho pravdu, a toto všechno vám bude přidáno. (Mt 6, 33) Pohledte na ptactvo nebeské, jak neseje ani nežne ani neshromažďuje do stodol, a otec nebeský je živí (Mt 6, 26); čím spíše vás, malověrní. (Mt 6, 30) Mějte tedy vytrvalost, vytrvalosti je zapotřebí. (Ž 110, 36) V trpělivosti vaší získáte vaše duše. (L 21, 19) Kdo vytrvá až do konce, bude spasen. (Mt 24, 13) A vy jste nyní zoufalí kvůli hladu, který vám byl seslán jako zkouška na krátký čas. Jestliže však vytrváte s vírou a vděčností, bude vám tato zkouška k užítku a přinese vám větší zisk. Neboť milost boží nedostává nikdo bez zkoušek, jak stojí v *, „Žebříku ctností“: Bez zkoušení se zlato netříbí. Doufáme, že po smutku přijde radost, po smutných věcech vždy následují radostné. Vždyť je řečeno: Večer se usídlí zármutek a zrána radost. (Ž 29, 6) Vám nyní došel chléb a máte dnes vůbec nedostatek jídla, ale zítra se potěšíte množstvím všech potřebných pokrmů a veškerou hojností jídla a pití. Tak věřím, neboť Bůh nepustí toto místo a ty, kdo v něm žijí.“

Když ještě mluvil, tu náhle kdosi zabušil na bránu. Vrátný se rychle podíval skulinou a viděl, že bylo přineseno množství potřebných pokrmů. A ze samé radosti nemohl otevřít bránu, neboť

byl zmožen hladem. I dal se rychle do běhu a přiběhl k ctihodnému Sergijovi a pravil: „Otče! Požehnej těm, kdo přinesli chleby! Neboť díky tvé modlitbě jsme dostali mnoho jídla, které jsme potřebovali a dárce stojí ještě u vrat.“ Světec tedy přikázal: „Rychle otevřte bránu, ať mohou vejít dovnitř!“ A když se tak stalo, viděli potraviny, které byly přivezeny na voze a v koších. I slavili Boha, který jim dal takový pokrm a podivuhodnou večeři, připravenou na této zemi, aby je nakrmil a nasýtil lačné duše a aby jim dal najíst v den hladu. [...]

Chci vám, moji milovaní, také vyprávět o přeslavných zázracích, které koná Bůh prostřednictvím toho, v němž našel zalíbení. Již jsme dříve připomněli, že když tento veliký pastýř, přemoudrý muž, přišel na pusté místo, aby sám žil na tom místě v mlčení, nebyla poblíž jeho obydlí voda. Když se počet bratří rozmnožil, působilo jim velké potíže nosit z dálky vodu. Z té příčiny někteří začali reptat proti světci a říkali: „Proč ses neuváženě usadil na tomto místě a dal jsi tu stavět obydlí, když tu není blízko voda?“ A to mu říkali často a s výčitkami. Světec jim odpovídal: „Já jsem chtěl na tomto místě setrvat v mlčení sám, Bohu se však zalíbilo vybudovat na tomto místě tento příbytek, aby bylo oslaveno jeho svaté jméno. Modlete se tedy s nadějí a neumdlévejte. Jestliže dal nepokornému lidu židovskému vodu ze skály, zda by oslyšel vás, kteří mu sloužíte dnem i nocí?“ A s tím je propustil do jejich chýší.

Sám pak vyšel z kláštera, vzav s sebou jistého bratra, a sestoupil do lesa, který se rozkládal pod klášterem. Tam však nebyla žádná tekoucí voda, jak to potvrdili jednoznačně i staří lidé. A když tam světec v jedné strouze našel trochu vody, která se tam udržela po silném dešti, padl na kolena a jal se modlit slovy: „Bože, Otče pána našeho Ježíše Krista, ty jsi stvořil nebe i zemi a všechny věci viditelné i neviditelné, ty jsi z nebytí učinil člověka, ty nechceš, aby hříšníci zemřeli, ale byli živí (sr. Ez 33, 11). Proto tě prosíme, my hříšní a nehodní tvoji služebníci, vyslyš nás v tuto hodinu a ukaž svou slávu. Tak jako na poušti učinila tvá silná pravice zázrak skrze Mojžíše, který na tvůj rozkaz vyvedl ze skály vodu (sr. Dt 8, 15), stejně i zde zjev svou moc. Ty jsi stvořitel nebe i země, daruj nám vodu na tomto místě! Nechť všichni poznají, že vždy vyslyšíš ty, kdo se tě bojí a vzdávají chválu tobě Otci i Synu i svatému Duchu nyní

i vždycky i na věky věků. Amen.“ A když to světec vyřkl a označil to místo, *tu se náhle objevil vydatný pramen, který všichni vidí až do dneška a z něhož se čerpá pro potřeby kláštera díky Bohu a jemu milému Sergijovi. A kdo přicházejí s vírou, těm se dostává tou vodou mnohých uzdravení, a kdo jsou trápeni různými neduhy, jsou vyléčeni. [...]

Nějakou dobu poté přišli jednoho dne Řekové z Konstantinopole, které za světce poslal patriarcha. Poklonili se mu a pravili: „Ekumenický patriarcha z města Konstantinova, vznešený Filotheos ti žehná.“ A odevzdali mu od patriarchy pamětní dary, kříž, *škapulíř a *schéma, a odevzdali mu od něho dopis. Světec jim řekl: „Dejte si pozor, nejste-li posláni k někomu jinému. Kdo jsem já hříšný a nehodný takových darů od nejsvětějšího patriarchy?“ Oni však řekli: „My jsme se, otče, v tobě nijak nezmyšlili, svatý Sergiji. Jsme posláni k tobě.“ Stařec se poklonil až k zemi a potom jim dal prostřít stůl a když je dobře pohostil, přikázal je ubytovat v klášteře. Sám pak šel k metropolitovi Alexeji, máje s sebou dopis přinesený od patriarchy. Ten mu dal a vyprávěl o příchozích. A metropolita přikázal, aby dopis přečetli. A bylo tam napsáno toto:

„Z milosti boží arcibiskup konstantinopolský a ekumenický patriarcha, ctihodný Filotheos, v Duchu svatém Sergijovi, synu a spoluslužebníku naší poddanosti. Milost a pokoj a naše požehnání ať je s vámi! Doslechli jsme se o tvém ctnostném životě podle boží vůle a velice jsme Bohu za to děkovali a jej za to oslavovali. Avšak jedna stránka je ještě nedokonalá, totiž že jste ještě nezavedli společný život. Věz totiž, ctihodný, že i sám praotec našeho Pána, prorok David, který všechno obsáhl svým rozumem, nemohl nic jiného tak pochválit, jako toto: „Ó jak dobré a krásné je, když bratři žijí pospolu“ (Ž 132, 1). Proto i já vám dávám dobrou radu, abyste zavedli společný život. A milost boží a naše požehnání ať je s vámi.“

Stařec pak se otázal metropolity: „A ty, svatý vладыko, jak přikazuješ?“ A metropolita starci odpověděl: „Protože jsi, ctihodný, byl uznán za hodna tolika dobrých věcí — neboť Bůh oslavuje ty, kdo slaví jeho — a pověst o tvém životě pronikla i do tak vzdálených zemí, právě proto ti veliký ekumenický patriarcha dává radu, která ti bude k převelikému užitku. Také my ti to naléhavě radíme a žehnáme ti k tomu.“

la do
ši po
v se,
řijala

kázal
ode-
koň-
riče-
odlu
, ale
amal
měs-
osta-
c ne-
i na-
něži-
sešlo
v ní
řehu
bro-
bylo
a to-
oznal
tech
při-
řtu.

A od té doby žije světcův klášter *společným životem. Blahoslavený a přemoudrý pastýř ustanovil bratřím jednotlivé služby: jednoho *učinil kelariem, jiné určil do kuchyně a pro pečení chleba, dalšího ke službě nemocným. V chrámě pak ustanovil především *eklesiarchu, pak parekliarchu, dále paramonáře a ostatní. Toto všechno ten podivuhodný muž dobře rozdělil. Prikázal také, aby přísně zachovávali příkazy svatých Otců, aby nikdo nic osobně nevlastnil ani nic vlastním nenazýval, ale aby všechno bylo společné. I všechny ostatní hodnosti rozdělil dobře a podivuhodně jako moudrý otec. Toto bylo třeba říci, ale k líčení světcova života se není třeba o tom dále šířit. Na tom skončíme a vraťme se k našemu původnímu vyprávění. [...]

Je třeba říci i něco o tom, jak také světcovi učedníci založili kláštery. O tom následuje další výklad. Především začneme od jeho ctihodného *žáka jménem Andronika. Ten pocházel z města a otčiny svatého Sergije, a ještě v mladém věku přišel k ctihodnému otci do kláštera a ten ho přijal do mnišského stavu. I pobyl u něho mnoho let v dokonalé poslušnosti a ozdobil se mnohými ctnostmi. Proto si ho světec velmi oblíbil, pro jeho snahu o dobro a pro květ jeho ctností. I modlil se za něho ten otec, aby dobře dokončil svůj běh. (sr. 2 Tim 4, 7) Po mnohých letech byl tento podivuhodný muž Andronik jat touhou založit klášter a zavést v něm společný život. A když o tom uvažoval, svěřil to Bohu, říká: „Bude-li se to Bohu líbit, může to uskutečnit.“ (sr. Ž 54, 23)

Když tak o tom uvažoval, přišel jednou na návštěvu k ctihodnému Sergijovi do jeho kláštera metropolita Alexij. Měl totiž světce vždycky rád a byl s ním spojen duchovním svazkem a o všem se s ním radil. A když spolu hovořili, řekl nakonec metropolita světci: „Milovaný, mám k tobě jedinou prosbu, aby tvá duchovní láska pro mne vykonala jeden dobrý skutek.“ Stařec arcibiskupovi odpověděl: „Svatý vладыko, všichni jsme v tvých rukou, takže tvé svatosti nestojí nic v cestě.“ Arcibiskup řekl: „S pomocí boží bych chtěl založit a vybudovat klášter. Stalo se totiž jednou, když jsme pluli z Konstantinopole do Ruské země k naší metropoli, že nastal na moři silný vítr, takže loď v hrozném vlnobití málem ztroskotala a všem hrozila strašná smrt. Všichni,

kdo byli na lodi, začali vzývat Boha. Stejně i já jsem se s nimi ve velké nouzi začal modlit k Bohu všemohoucímu, aby nás zbavil hrozící strážně. A učinil jsem Bohu slib, že vystavím chrám ke cti toho svatého, na jehož svátek nás Bůh dopraví do přístavu. V tu hodinu přestala na moři bouře a vlny se utišily a dosáhli jsme přístavu 16. srpna. Chci tedy splnit svůj slib a vystavět chrám ke cti rukama nevytvořeného obrazu Pána našeho Ježíše Krista a s milostí Kristovou při něm chci zbudovat klášter podle pravidel společného života. Prosim tedy tvou lásku, abys mi dal svého milovaného žáka Andronika, v němž jsem i já našel zalíbení.“

Světec neoslyšel prosbu biskupovu a Andronika mu dal. Metropolita pak věnoval klášteru hojné milodary a odešel, vzav s sebou Andronika. A našel místo vhodné ke stavbě kláštera, na řece Jauze. Nejprve dal vystavět sličný chrám ke cti ctihodného rukou nevytvořeného obrazu velikého Pána a Spasitele našeho. Ten pak podivuhodně vyzdobil a umístil v něm ctihodnou ikonu Kristova obrazu, překrásnou a ozdobenou zlatem, kterou sám přivezl z Konstantinopole. Ta ikona tam stojí z milosti Kristovy až dodnes. Představenství svěřil výše řečenému Andronikovi a dal mu všechno, čeho je třeba k vybudování kláštera. A zbudovali ho podle pravidel společného života. Po nějaké době přišel na to místo svatý Sergij, aby zhlédl, co jeho učedník vybudoval, a když to spatřil, pochválil ho a požehnal mu řka: „Pane, pohlédni z nebes a viz a navštiv toto místo, jemuž jsi požehnal a jež jsi nechal vystavět ke slávě svého svatého jména.“ (sr. Ž 79, 15) A dav jim naučení, vrátil se zpět do svého kláštera.

Velká sláva podivuhodného Andronikova stavitelského díla se všude rozšířila, takže se k němu sbíhalo množství lidí. On všechny dobře řídil, a čím větší bylo jeho stádo, tím větší byly hrdinské skutky, které na sebe bral, cvičil se ve velké zdrženlivosti, celonočním bdění, postu a modlitbě. Ale kdo by mohl vyličit, co všechno onen dobrý muž vykonal? Každého poučoval jako otec a dbal o to, aby všichni byli zajedno. Prikazoval i prosil, povstával proti neviditelným nepřátelům a bral na sebe břemena všech. V chování byl mírný jako moudrý žák mírného učitele. Počet bratří se pak velice rozmnožil a klášter se stal velikým a slavným milostí boží a řízením ctnostného muže Andronika. A když takto zbožně žil dosti let a dobře pásł stádo, které mu Bůh svěřil, poznal, že má odejít k Pánu a proto odevzdal své stádo učedníku

RAD
TI 5

odešla do
Sofii po
Obnov se,
rý přijala

oleti

, prikázal
uhé ode-
at ke koň-
o Boriče-
oit modlu
cítilo, ale
bě klamala
lém měs-
nedosta-
ebrák ne-
... A na-
ni kněží-
u se sešlo
táli v ní
ři břehu
ipěli bro-
y. A bylo
spásu to-
e poznal
městech
ze a při-
ke křtu.

Sávovi, který se skvěl hojnými ctnostmi. A když jim dal naučení, odešel k Pánu, kterého od mládí miloval, 13. dne měsíce července. [...]

Po čase byl v tom klášteře igumenem Alexandr, uředník výše zmíněného igumena Sávy, muž ctnostný, moudrý, velmi vynikající. A byl tam také jiný stařec, jménem Andrej, výtečný malíř ikon, který všechny předčil hlubokou moudrostí a ctnými šedínami, i mnozí jiní. Ti všichni dobře spravovali klášter milostí Kristovou a s pomocí boží. Ti vystavěli v klášteře *překrásný kamenný chrám a vlastníma rukama ho vyzdobili podivuhodnými malbami k uctění svých otců, k slávě Boha Krista. A dodnes to všichni mohou spatřit. A když to tito podivuhodní mužové takto všechno zařídili, budiž jim věčná památka, a skončili svůj bohubilý život, odešli k Pánu, do příbytků svých otců. Na jejich slávě a na nebeském království kéž jim Pán ráčí dopřát podíl. Potud o této věci. [...]

Již dříve jsme vám vykládali o Štěpánovi, rodném bratru světcově, který přivedl svého syna Feodora, když mu bylo dvanáct let, a svěřil ho svatému Sergijovi. Ten mu oblékl mnišské roucho. A tak přebýval u světce v dokonalé poslušnosti, cvičil se v ctnostném životě a své tělo krotil velkým sebezáporem, takže se tomu mnozí divili. Podivuhodné bylo i to, že nikdy ani svou myšlenku nezatajil před světcem, ani v noci, ani ve dne. Když dosáhl stavu dokonalosti a stal se hodným přijmout kněžské svěcení, pojal úmysl najít si místo a vybudovat na něm klášter podle pravidel společného života. I vypověděl ctihodnému svůj úmysl. A to se stalo ne jednou, ale mnohokrát. Když světec viděl, že jeho úmysl je velmi vážný, domyslí si, že je to od Boha.

A tak po dlouhé době moudrý pastýř Feodorovi požehnal a propustil ho. A všichni bratři vyšli s úmyslem jít s ním kamkoliv. Nalezl místo velice příhodné *k vystavění kláštera, poblíž řeky Moskvy, jménem Simonovo. Když se to dověděl světec, šel se na to místo podívat, a když viděl, že místo je vhodné k založení kláštera, káže mu začít. Feodor pak dostal požehnání od biskupa a vystavěl na tom místě chrám na počest ctihodného narození naší přecisté Paní Bohorodičky. A tak vybudoval klášter, všechno náležitě podle řádu a vynikajícím způsobem, a zavedl v něm pravidla společného života, jak se sluší podle podání svatých Otců. Ke slávě boží tak vznikl podivuhodný klášter. A shromažďovalo

se tu mnoho bratří z různých krajů, protože se na všechny strany šířila Feodorova velká sláva. A tak mnozí přicházeli a měli velký užitek z jeho učení.

Všichni totiž viděli, jak Feodor vyniká mimořádnými ctnostmi, jak vyniká tělesným vzrůstem i velikou sličností, moudrostí, stejně jako rozumem a rozvážností. Pro jeho ctnosti si ho všichni vážili a jeho sláva vzrůstala den ze dne, takže si někdy i svatý stařec Sergij o něho dělal starost pro tuto velikou čest a slávu a ustavičně vysílal k Bohu modlitby, aby svůj běh dokonal bez klopýtnutí. Také mnozí z Feodorových učedníků se zaskvěli mimořádnými ctnostmi, takže byli povoláni mezi ctihodné igumeny a dokonce i biskupy ve velkoknížecích městech. Jednou se přihodilo, že podivuhodný muž *Feodor pobýval v Cařihradě. Tam mu ekumenický patriarcha Neilos prokázal velikou čest a ráčil ho učinit nejvyšším mezi všemi ruskými archimandrity, takže Feodorův Simonovský klášter, nejctihodnější na Rusi, se nadále měl spravovat ve jménu patriarchově. V té době byl archimandritou Feodorem na jiném místě položen *základ překrásného kamenného chrámu ke cti Zesnutí přesvaté Bohorodičky. Tak to tedy všechno bylo. *Milostí Kristovou byl na tom místě zřízen slavný klášter, který až dodnes všichni vidí a uctívají. My však se vraťme k tomu, o čem jsme hovořili dříve.

Po nějakém čase byl ctihodný *archimandrita Feodor povýšen na arcibiskupský stolec města Rostova, a prožil mnohá léta, záře jako svíce hořící na svícnu. A když takto dobře popásl jemu svěcené stádo, odešel k Pánu v roce 6903 (= 1395) v 28. den měsíce listopadu. Tady nyní skončíme vyprávění o Simonovském klášteře a přejdeme k tomu, co je třeba. [...]

Stalo se pak božím dopuštěním za naše hříchy, že došla zvěst, že Mamaj, kníže Hordy, pozdvihl veliké vojsko, veškerou Hordu bezbožných Tatarů, a táhne na ruskou zemi. I byli všichni lidé zachvázeni velikým strachem. Velkomožný kníže, který tehdy třímal žezlo vlády nad ruskými zeměmi, slavný a vítězný *veliký Dmitrij, je ten, o kterém budeme nyní mluvit. Ten totiž přišel k svatému Sergijovi, neboť měl k tomuto starci velkou důvěru, aby se ho otázal, má-li vytáhnout proti nevěřícím. Věděl totiž, že je to ctnostný muž a má prorocký dar. Světec pak, když vy-

AD
TI 5

odešla do
Sofii po
obnov se,
ý přijala

oleti

, přikázal
uhé ode-
it ke koň-
o Boriče-
jit modlu
čtilo, ale
ě klamal
lém měs-
nedosta-
brák ne-
... A na-
ni kněží-
u se sešlo
táli v ní
ři břehu
pěli bro-
r. A bylo
spásu to-
e poznal
městech
ze a při-
ke křtu.

slechl knížete, požehnal mu, ozbrojil ho modlitbou a pravil: „Sluší se, pane, abys pečoval o křesťanské stádo, které ti Bůh svěřil. Vytáhni proti nevěřícím a s boží pomocí zvítězíš a vrátíš se do své vlasti zdráv a s velikou slávou.“ Veliký kníže řekl: „Jestliže mi Bůh pomůže, otče, vybuduji klášter ke cti přecisté Boží matky.“ A když to řekl, přijal požehnání, odešel a rychle vytáhl.

Shromáždil tedy všechna svá vojska a táhl vstříc nevěřícím Tatarům. A když spatřil jejich sílu, ohromné množství, stanul v pochybách, a mnozí z jeho lidí byli zachvázeni strachem a přemýšleli, co učinit. A tu náhle, v tu hodinu, přišel posel, rychlý běžec, s listem od světce, v němž se pravilo: „Bez jakéhokoli váhání s důvěrou vytáhni, pane, směle proti jejich svereposti, a vůbec se nestrachuj, Bůh ti ve všem pomůže.“ A ihned veliký kníže Dmitrij a všechno jeho vojsko nabyli díky tomu veliké odvahy. Kníže pravil: „Velký Bože, ty který jsi stvořil nebe a zemi! Buď mi pomocníkem proti nepřátelům tvého svatého jména!“ A vytrhli proti pohanům. A když se pustili do boje, padalo množství těl. A protože Bůh pomohl velikému vítězi Dmitrijovi, byli pohanští Tataři poraženi a propadli naprosté zkáze. Když ti bídníci na sobě pocítili boží hněv a boží nepřízeň, dali se všichni na útek. Korouhev s křížem však ještě dlouho nepřátele pronásledovala. Nesčetné množství jich pobili, jiní z nich pokrytí ranami uprchli a další byli za živa pochyťáni. Byl to nádherný pohled a podivuhodné vítězství. Zbraně, které se dříve blýskaly, byly nyní zkrvavené krví cizozemců; všichni třímali znamení svého vítězství. Tu se splnilo prorocké slovo: „Jeden honil tisíc jiných, a dva honili desetitisíce.“ (sr. 1 Sam 18, 7)

Mezitím světec, který, jak bylo již řečeno, měl dar prorockého vidění, o všem věděl, jako by se to odehrávalo poblíž. Viděl to na velikou dálku, byla totiž vzdálenost těch míst několik denních pochodů, a setrval s bratřími na modlitbě k Bohu za vítězství nad pohany. Za nějakou dobu, když byli nevěřící úplně poraženi, světec předem pověděl bratřím o všem, co se stalo: o vítězství i o chrabrosti velikého knížete Dmitrije Ivanoviče, který dosáhl tak velkolepého vítězství nad pohany, i o všech těch, kteří byli z jeho vojska zabiti, a prozradil jejich jména a obětoval za ně nejslitovnějšímu Bohu svatou liturgii.

Chvályhodný a vítězný veliký kníže Dmitrij, když slavně zvítězil nad barbary, vracel se s jásotem a velkou radostí do své

vlasti. A bez prodlení se odebral k svatému starci Sergijovi, vzdal mu dík za dobrou radu, chválil nejmocnějšího Boha, děkoval starci i bratřím za modlitby a s radostí v srdci všechno vypravoval, jak na něm rozmnožil Bůh svou milost. (sr. Ž 35, 8) A obdařoval klášter velikými milodary. A velkokníže také připomněl starci svůj slib, který dal, a přál si ho ihned uskutečnit, totiž vystavět klášter ke cti přecisté Bohorodičky, a ptal se, kde by se našlo místo příhodné ke stavbě. Stařec Sergij šel a hledal a nalezl *vhodné místo na řece zvané Dubenka. Zalíbilo se i velkoknížeti a svatý Sergij tedy na tom místě postavil chrám ke cti přecisté Matky boží, ke cti Zesnutí naší paní a Bohorodičky. V krátké době tu byl za podpory velkoknížete postaven podivuhodný klášter, všim obdařený. Hodnost igumena svěřil světec jednomu ze svých učedníků, *Sávovi, muži velmi ctnostnému. Ten zavedl velkolepá pravidla společného života, jak se sluší k slávě boží. I shromáždilo se tam množství bratří. A díky přecisté Bohorodičce mají až dodnes všechno potřebné. [...]

Poblíž světcova kláštera žil jakýsi člověk, který měl ve zvyku okrádat druhé, vždyť i dnes často bohatí ubližují chudým. Ten učinil jistému sirotkovi ze sousedství následující bezpráví: sebral mu vepře, kterého si on krmil ke své obživě, a aniž mu zaplatil, dal si ho zabít. Ten, co mu bylo ublíženo, přiběhl k světci, padl před ním na kolena s nářkem a pláčem a prosbami, aby mu pomohl. Onen milosrdný muž, který dovedl těšit v zármutku, který se zastával chudých a pomáhal ubohým, pozval toho, který spáchal násilí, pokáral ho a pohrozil mu: „Synu! Což nevěříš, že je Bůh, soudce spravedlivých i hříšníků, otec sirotků a vdov, připraven k odplatě, a že je strašné upadnout do jeho rukou?“ (Žd 10, 30—31) Jak to, že se nechvějeme, když loupíme, pácháme násilí a mnoho jiného zla a nejsme spokojeni s tím, co nám ve své milosti daroval, ale bez ustání toužíme po cizím a pohrdáme boží trpělivostí? Což nevidíme na vlastní oči, že ti, kdo činí takové věci, chudnou, jejich domy pustnou, a jak mnozí mocní upadají v zapomenutí a na onom světě je očekávají nekonečná muka?“ (L 16, 20—31) A ještě ho o mnohém poučil a přikázal mu, aby sirotkovi škodu nahradil a řekl: „Nadále již nečiň sirotkům násilí!“ Ten člověk s bázní slíbil, že napraví své chování, obrátí se

IRAD
ST 5

odešla do
Sofie po
Obnov se,
erý přijala

roletu

a, přikázal
lruhé ode-
zat ke koň-
po Boriče-
bít modlu
cítilo, ale
obě klamal
belém měs-
ta nedosta-
žebrák ne-
t... A na-
ými kněží-
du se sešlo
stáli v ní
při břehu
spěli bro-
by. A bylo
spásu to-
že poznal
po městech
něže a při-
di ke křtu.

k dobrému životu a tomu, kterého okradl, nahradí škodu. A s tím odešel domů.

Po krátké době však zeslábla jeho vzpomínka na poučení svatého starce a už se mu nechtělo nahradit sirotkovi škodu. A když takto uvažoval, přišel jako obvykle do svého domu a vidí maso z toho zabitého vepře celé prolezlé červy, ačkoliv to bylo v zimě. A tu na něho padla velká bázeň; přímo se třásl, že svatého starce neposlechl a nemůže se ukázat před jeho tváří, protože před ním nelze nic utajit. A v tu hodinu odevzdal náhradu tomu, jemuž ji chtěl upřít. A maso z toho vepře předhodili psům a ptákům, ale ani ti se ho nedotkli, pro výstrahu všem, kdo okrádají, a aby se jim dostalo poučení, že už nemají páchat násilí. A onen člověk se pro hanbu neodvážil objevit před tváří světcovou. A dokonce se vyhýbal, aby ho ani mimoděk nespátřil ten, kterého dříve tak velice toužil spatřit. [...]

Když stařec prožil mnohá léta v dokonalé zdrženlivosti a četných námáhách a vykonal nevýslovné a podivuhodné skutky, dosáhl vysokého stáří, ale ani tehdy nevynechával ani to nejmenší z posvátných zpěvů a bohoslužeb. A čím byl věkem starší, tím více sílilo a rostlo jeho úsilí, a tak statečně a horlivě konal veškerá duchovní cvičení, nikterak nezmožen stářím. Naopak jeho nohy byly den ze dne pevnější, jak stoupal stále blíže k Bohu. Šest měsíců před smrtí již poznal, že zemře. Tu svolal všechny bratry a *předal hodnost igumena svému dávnému učedníkovi, dokonalému ve ctnostech, který ve všem následoval svého učitele; tělo měl sice mladé, ale rozum kvetoucí šedinami, což posléze vyjevilo množství zázraků, jak ukáže další vyprávění. Jeho jméno bylo Nikon. Tomu přikázal, aby Kristovo stádo pásł bedlivě a spravedlivě, neboť bude vydávat počet ne za sebe, ale za mnohé. A od té chvíle tento veliký bojovník Kristův, bdělý strážce víry a zbožnosti, pramen nevysychající, ode všech milovaný, setrval v neustálém mlčení.

V měsíci září jeho tělo zesláblo, takže viděl, že konečně odchází k Bohu splatit dluh přirozenosti a odevzdat duši milovanému Ježíši. Svolává tedy své duchovní bratry, Bohem vyvolené stáde. Náležitě s nimi pohovořil a dal jim potřebná naučení, vybídl je, aby neochvějně setrvali v pravé víře a přikázal jim, aby ucho-

vávali vzájemnou svornost, aby žili v čistotě duše i těla a neličené lásce, aby odvrhli zlé a hanebné žádosti, aby se nenechávali svádět jídlem a pitím, především však aby se zdobili pokorou, nezapomínali na péči o poutníky, vyhýbali se sporům, aby čest a slávu tohoto života nepovažovali za nic, ale místo toho aby očekávali odměnu od Boha, rozkoš věčné blaženosti v nebi. A když je pak ještě o mnohém poučil, řekl: „Bůh mě volá a já od vás odcházím. Svěřuji vás všemohoucímu Pánu a jeho přecisté Matce. Kéž je vám útočištěm a záštitou před nástrahami nepřítele a jeho svody.“ A ve chvíli odchodu, když se už chystal odložit pouta svého těla, přijal tělo a krev Páně. Jsa pro slabost údů podpirán rukama učedníků, pozdvihl ruce k nebi a v modlitbě odevzdal svou čistou a svatou duši Pánu roku 6900 (= 1392) 25. dne měsíce září. A *byl ctihodný otec živ sedmdesát osm let.

POZNÁMKY

- 325/ v letech... císaře Andronika... za arcibiskupa konstantinopolského Kalista... knížete Dimitrije Michajloviče... arcibiskupa Petra — Andronikos II. Palaiologos (1282—1328) a patriarcha Kallistos I. (1350—54 a 1355—1362) nezastávali své úřady v tutéž dobu, jde tedy o chronologický omyl; narození Sergijovo spadá do vlády Andronikovy, ne však do patriarchátu Kallistova. Tverský kníže Dmitrij Michajlovič, zvaný Hrozná oči, vládl v letech 1322—1325, Petr byl metropolitou v letech 1308—1326, tatarský vyslanec Achmyl přibyl na Rus v r. 1322
- 325/ náš Bartoloměj — křestní jméno hrdiny legendy, Sergij je jméno mnišské
- 326/ narazil na jakéhosi mnicha — setkání chlapce Bartoloměje s neznámým mnichem je výtvarně zpracováno např. na obraze V. Vasněcova (v Tretjakovské galerii v Moskvě)
- 328/ když došlo k tatarskému vpádu Fedorčuka-Turalyka — Fedorčuk, tatarský vojevůdce, se účastnil kárné výpravy proti Tveri v r. 1327, jejímž účastníkem byl i moskevský kníže Ivan Kalita. V dalším roce, 1328, se podle Života Sergijova stal Ivan Kalita velkoknížetem. Ve skutečnosti se jím stal až v r. 1331, kdy zemřel jeho spoluvládce Alexandr Suzdalský. Teprve potom Ivan Kalita obsadil Rostov, resp. polovinu Rostova
- 330/ Feodor Simonovský — viz pozn. ke str. 344 a 345
- 330/ v klášteře sv. Bohorodičky u Pokrovu na Choťkově — Choťkovo leží na sever od Moskvy, necelých 10 km před Zagorskem. Budovy bývalého Pokrovského kláštera, které jsou tam dnes zachovány, jsou vesměs pozdní přestavby z 19. stol.
- 331/ od metropolitů Theognosta — Theognost byl metropolitou v letech 1328—1353
- 331/ antimension — obdoba západního korporálu, s tím rozdílem, že v horní části obsahuje vříté ostatky svatých; je to hnědý lněný nebo hedvábný čtverec, na který se kladou svaté dary při liturgii

RAD
STI 5

odešla do
é Sofii po
Obnov se,
rý přijala

rolet

a, přikázal
lruhé ode-
zat ke koň-
po Boriče-
bít modlu
cítilo, ale
obě klamal
celém měs-
a nedosta-
žebrák nc-
t... A na-
jmi kněží-
du se sešlo
stáli v ní
při břehu
pspěli bro-
by. A bylo
spásu to-
že poznal
o městech
řeže a při-
di ke křtu.

- 331/ *za velikého knížete Simeona Ivanoviče* — Simeon Ivanovič Hrdý vládl v letech 1340—1355
- 332/ *ne podle vlastního jména* — byzantští mniši dostávali obvykle jméno podle počátečního písmene jména křestního, např. Konstantin přijal jméno Kyril, na Rusi obvykle podle svátku světce připadajícího na den mnišských postřizín
- 336/ *Alexij, metropolita celé Rusi... Athanasij Volyňský* — metropolita Alexij pobýval v Cařihradě v letech 1353—55; Athanasij byl biskupem od r. 1328
- 337/ *Ivana, syna Ivanova* — Ivan Ivanovič, bratr Simeona Hrdého
- 339/ *Žebřík ctností* (řec. Klimax tón aretón) — věhlasné asketické dílo, které sepsal Jan, sinajský mnich (zemř. asi 649), zvaný podle tohoto díla Ioannes Klimakos, slov. Jan Léstvičnik
- 341/ *tu se náhle objevil vydatný pramen* — klášterní studna Trojického kláštera je dnes kryta kaplí (nadkladěžná časovnja) ze 17. stol. ve stylu ruského baroka; podle pověsti však nejde o pramen nalezený Sergijem; ten se nachází mimo území kláštera a je kryt kaplí zvanou Pjatnickaja
- 341/ *Ekumenický patriarcha... Filotheos* — zastával úřad patriarchy cařihradského v letech 1354—55 a 1364—76
- 341/ *škapulíř* (řec. paramandyon, slov. paramand) — pravoúhlý šátek, na němž jsou vyšity symboly Kristova utrpení; mniši ho nosí na prsou a na ramenou
- 341/ *schéma* (slov. skima) — mnišský šat
- 342/ *společným životem* — Sergijův klášter se vyvíjel podobně jako kláštery na Východě vůbec: kolem poustevny vznikaly nejprve samostatné příbytky žáků, kteří se scházeli jenom k některým společným liturgickým úkonům (laury — lávry; idiorytmický způsob života); společný život ve společném obydlí je konečnou fází monastického života
- 342/ *učinil kelariem* — správce mnišských příbytků, cel (slov. kelija)
- 342/ *eklesiarchu, pak pareklesiarchu, dále paramonáře* — tj. správce kostela, jeho pomocník a kostelník
- 342/ *žáka jménem Andronika* — pasáž o založení Andronikova kláštera je jednou z těch, jimiž doplnil Epifanijův Život Sergijův Pachomij Logothet; klášter založený r. 1359 je dnes na území Moskvy (nám. Prjamikova) a má v něm výstavní prostory a restaurátorské dílny Muzeum Andreje Rubleva, které se specializuje na studium, záchranu a restaurování ikon
- 342/ *překrásný kamenný chrám* — chrám Spasitele, postavený za opata Alexandra v letech 1420—1427, stojí dodnes; zmiňovaný malíř Andrej je známý Andrej Rublev; z výzdoby chrámu jeho doby se však zachovaly jen zlomky ornamentů v okenních špaletách; o životě a díle Andreje Rubleva viz V. Lazarev: Svět Andreje Rubleva, Vyšehrad, Praha 1981
- 342/ *k vystavění kláštera, poblíž řeky Moskvy, jménem Simonovo* — Simonovský klášter (Simonov monastyr) byl založen kolem r. 1370 a zasvěcen Narození Bohorodičky; tento původní klášter (zv. Staré Simonovo) se nedochoval
- 345/ *Feodor pobýval v Cařihradě* — Feodor putoval do Cařihradu v r. 1383, byl tam patriarchou Neilem (1379—1388) ustanoven archimandritou a jeho klášter podřízen přímo patriarchovi (tzv. stauropigiální klášter)
- 345/ *základ kamenného chrámu k uctění Zesnutí přesvaté Bohorodičky* — na místě nového Simonovského kláštera, zasvěceného Zesnutí Bohorodičky, se zachovalo několik klášterních budov ze 16.—19. stol. (Moskva, ul. Simonovskij val)
- 345/ *Milostí Kristovou byl na tom místě zřízen slavný klášter* — Nové Simonovo bylo zbudováno při chrámu Zesnutí Bohorodičky r. 1379

- 345/ *archimandrita Feodor povýšen na arcibiskupský stolec* — Feodor se stal biskupem rostovským v r. 1390 a dosáhl u cařihradského patriarchy povýšení rostovského biskupství na arcibiskupství
- 345/ *veliký Dmitrij* — Dmitrij Ivanovič, zvaný Donský, veliký kníže moskevský v l. 1359—1389; v bitvě na Kulikově poli na břehu Donu v r. 1380 se střetl s Tatary; viz následující kapitolu
- 347/ *vhodné místo na řece zvané Dubenka* — Dubenský klášter, zv. Šavykinský, ležel severozápadně od Trojického kláštera na ostrově řeky Dubenky
- 347/ *Sávovi, muži velmi ctnostnému* — Sáva, první igumen Dubenského kláštera, založil později klášter Sávy Storoževského (Savvino-Storoževskij monastyr') v Zvenigorodě
- 348/ *předal hodnost igumena svému dávnému učedníkovi* — tj. Nikonovi, který však brzy po Sergijově smrti odstoupil, aby se mohl věnovat přísné askezi v ustavičném mlčení; po šesti letech byl opět zvolen opatem a byl jím až do své smrti r. 1427; „dalším vyprávěním“ je „Život Nikonův“ sepsaný Pachomijem Logothetem
- 349/ *byl ctihodný otec živ sedmdesát osm let* — údaj o věku Sergijově v roce jeho smrti je nejistý, protože některé historické události, vyličené v jeho životopise, mu neodpovídají

odešla do
Sofii po
Obnov se,
rý přijala

oleci

1, přikázal
ruhé ode-
at ke koň-
o Boriče-
bit modlu
cítilo, ale
bě klamal
lém měs-
nedosta-
ěbrák ne-
... A na-
ni kněží-
u se sešlo
itáli v ní
při břehu
pělí bro-
y. A bylo
spásu to-
že poznal
o městech
že a při-
ke křtu.